

1986-05-05

OMRÅDE AV RIKSINTRESSE FÖR NATURVÅRD I NORRBOTTENS LÄN
BD 21 SULAJOKI-KARESUANDOOMRÅDET, KIRUNA KOMMUN

Karta: 30K 30L 31L

Läge:

Area: 20 000 ha
varav ha land
och ha vatten

Naturgeografisk region:

49a Fjäll-Lapplands kontinentala skogs- och fjällviddregion med palsmyrar.

Landskapsformer: Bergkullslätt.

Terrängformer: Åsar, flacka isälvsavlagringar, dödisgropar, dyner, palsar, drumliner.

Vegetationstyper: Alpin vegetation, lövskog, barrblandskog, myrar, sjöar och vattendrag.

Intresseaspekter (ej rangordnade): Primära G H
Sekundära B Z O

Urvalskriterier (förutsättningar för områdets naturvärde):

A Nyckellokal för tolkning av palsar. Ovanligt långt och välutbildat stråk av lösa avlagringar från inlandsisen och dess avsmältning.

E Märkligt gränazonområde mellan barr- och lövregionen med alpina inslag.

Förutsättningar för att områdets naturvärde skall bibehållas:

De mest skyddsvärda delarna av åsnätet och dynfälten bör ej utsättas för täktverksamhet eller vägbyggnationer etc. Eventuellt skogsbruk skall bedrivas med stor naturvårdshänsyn.

Planering och säkerställande:

Ingen.

Områdets huvuddrag:

Området ligger ovanför odlingsgränsen, ca 210 km norr om Polcirkeln. Det avgränsas i NO av Könkämä och Muonio gränsälvar och löper i sin längdsträckning i SV riktning, ca 50 km efter Karesuando-Vittangivägen fram till sjön Tulusjärvi, norr om Övre Soppero.

1986-05-05

BD 21

Stormorfologin kännetecknas huvudsakligen av bergkullslätten som kan beskrivas som moränslätter med spridda berg och höjder. Den flacka dalgången, ca 300-400 m ö h. Högsta toppen är lågfjället Kuormakka 706 m ö h.

Karesuando - Sulajokiområdet är sedan gammalt känt för sina talrika palsmyrar, omfattande glacifluviala sedimentområden med rullstensåsar och flygsanddynor samt framträdande drumlinslokaler.

Palsmyrar är vanligt förekommande i Karesuandoområdet och uppträder främst på stora plana starrmyrar med riklig vattentillgång men finns även på mindre myrar. Vid Mannavuomo, SÖ om sjön Mannajärvi, finns en av de bäst utbildade palsmyrarna inom riksobjektet.

Den största åsbildningen löper med vissa avbrott genom hela huvuddalgången från Övre Sopparo i NO riktning fram till Muonioälven. Stora fossila deltan finns i området mellan Manu och Karesuando och i Jolivuoma Mertajärviområdet. Karaktäristiskt för dessa sedimentområden är de talrika dödisgropparna.

Mellan Karesuando och Övre Sopparo finns flera stora sanddynområden koncentrerade kring Karesuando, Närva-Mertajärvi, Idivuoma, Kuormakka och Tulusjärvi. Sanddynerna är mestadels fossila. Tre urskiljbara, paraboliska och longitudinella. De flesta dynerna är paraboliska.

Drumliner och drumliniserad morän förekommer allmänt inom området. De kanske mest typiska drumlinkaraktärerna hittar man i NV området på moränslätterna mellan Maejoki och Kirvis- och Pessijokis fåra.

Området ligger i en övergångszon mellan norra barrskogsregionen och subalpina björkskogsbältet. Här förekommer en skogstyp, som i vissa delar skiljer sig från övriga nordsvenska skogstyper. Det kyliga klimatet jämte lågt näringsutbud och återväxtsvårigheter har gynnat en skogstyp, där kråkriset till stor del dominerar fältskiktet. Det alpina inslaget i floran är också påfallande.

Skogsvegetationens struktur och sammansättning varierar med näringsförhållanden och vattentillgång. I detta nederbördsfattiga område utgör de torra hedskogstyperna ett dominerande inslag. De artfattiga växtsamhällena ger här ett allmänt torftigt intryck. Äldre ofta lågvuxna, bredkroniga och knotigt spiralvridna tallar vittnar om det bistra klimatet.

På de torra sand- och grusmarkerna utbreder sig glesa lavrika hedbjörkskogar. Insprängt i denna förekommer tallinslag, enstaka eller som glesa tallbestånd. På moränhöjder och bergsluttningar överväger tallhedar. I de mest vindexponerade lägena dominerar trädlösa lavhedar och ovan björkskogsgränsen tar rishedar vid. Vid sjöar och fuktigare partier i dalbottens lägre delar samt vid bergsluttningar uppträder mera mossrika hedskogar. Vid vattendrag och i de allra lägsta terrängpartierna finns ängsbjörkskog, videsnår och myrar av olika slag.

1986-05-05

BD 21

Videsnår med varierande fältskikt av hed-, ängs- eller kärrkaraktär är ett mycket karakteristiskt inslag i landskapsbilden. Den tätare videvegetationen är främst koncentrerad till lägre terrängpartier vid översilnings- och översvåmningsmarker, vattendrag, myrkanter, källdrag etc i form av smalare videbälten. Dvärgbjörk är vanlig men bildar ofta på sluttande mark ett eget vegetationsbälte i anslutning till videsnåren. Sparsamt förekommer röda vinbär, hägg eller gråal. Omfattande videokärr breder ut sig över planare översvåmningsmarker vid vattendragen.

De flesta myrarna i området är blandmyrar, där stora, blöta kärrpartier, flarkar, avgränsas av mossepartier i form av risklädda tuvor, öar och strängar.

I stort sett kan kärren i området karakteriseras som fattig- och medelrik-kärr, där även mindre lokaler med rikare kärrpartier kan förekomma. Trots den låga nederbörden täcks stora arealer av mer eller mindre soligena (lutande och översilade blandmyrar. Det kontinentala klimatet har här gynnat bildningen av omfattande strängmyrar med stora, blöta starrkärrytter, uppdämda och avgränsade av höga mossesträngar, orienterade tvärs över myrens lutningsriktning. Strängbildningen gynnas under vintern av iskruvning i de frusna blöta flarkarna. Tjäle torde även bidra till strängarnas höjd. Än mera påtagligt märks klimatets betydelse där palsmyrar breder ut sig.

Vegetationen på de högre och äldre palsarna har en struktur och artsammansättning, som tydligt varierar beroende på vattentillgång och läge. Översidan liksom vindsidan på en pals saknar ofta sammanhängande vegetations-täcke. Vinderosion kombinerat med tunt snötäcke kan leda till att stora kala deflationsytter med helt naken torv blottas. Där fältskiktet finns, dominerar kråkris. Hjortron förekommer överallt men mer eller mindre rikligt. Dvärgbjörk är vanlig och växer ofta inkilad i sprickor och sänkor i den döda torven. Vitmossa finns i mycket ringa utsträckning i sänkor och håligheter på palsytan. Vid palsens läsida är vegetationen mera utbredd och blir på grund av snöskyddet successivt frodigare allt längre ned utefter palssidans. Dvärgbjörken blir kraftigare och andelen kråkris i den totala risvegetationen blir mindre. Arter som t ex rosling, odon, lingo och blåbär ökar. Även glasbjörk och videarter kan förekomma.

Sanddynernas vegetation är särpräglad och iögonfallande i de dynrika områdena. Trädskiktet med glasbjörk och enstaka tallar samt buskskiktet med en, buskformiga glasbjörkar och dvärgbjörk blir glesare och upphör ibland helt upp mot dynkrönen. Vegetationstypen förändras samtidigt från torr till skarp ristyp. Det torra närings- och humusfattiga vegetations-skiktet på sanddynernas krön är känsligt för påverkan och slitage. Detta har resulterat i talrika vinderosionssår. Dynerna är ofta gräsdominerade men även örter som rölleka och mjölkört påträffas ofta.

Faunan i området är representativ för gränzsömsområdet mellan barrskogs- och björkskogsregionen. Björn, järv och lo förekommer i och i anslutning till området. Av särskilt intresse är den relativt starka uttämning som

1986-05-05

BD 21

finns i anslutning till vattendragen. Områdets fågelfauna är av intresse eftersom många arter här når norra gränsen för sina barrskogsbundna utbredningsområden. Observationer av ett flertal hotade och sårbara fågelarter har gjorts i området men endast ett fåtal häckningar har konstaterats. Sjöfågel- och vadararter är rikt representerade.

Värdeomdöme:

Karesuandoområdet tillhör Sveriges klassiska palsmyrområde med flera olika palstyper representerade. Det långsträckta riksojektet hyser även omfattande och välutbildade glacifluviala sedimentområden med rullstensåsar och flygsanddyner. Området är både ur flora- och faunasynpunkt representativt för övergångszonen mellan norra barrskogsregionen och subalpina björkskogsbältet.

Anmärkningar:

Gränserna har omarbetats för att främst omfatta de mest skyddsvärda geovetenskapligt intressanta formelementen.

Referenser:

Wikström, C. J., 1983: 'Karesuando-Sulajokiområdet' naturinventering. Länsstyrelsen i Norrbottens län, planeringsavdelningens rapportserie, 1983:20.